

Kirjoverkkoperhonen

Boknätfjäril

Euphydryas maturna (*Hypodryas m.*)

Luontodirektiivin laji (liitteet II ja IV)
BOR suojelutaso suotuisa, vakaa

Koodi: 6169

Rauhoitettu (LSA 521/2021)

Uhanalaisuusluokka (IUCN): elinvoimainen (LC)

Kuva: Mia Malin

Luonnehdinta

Kirjoverkkoperhonen on suurehko päiväperhonen, jonka etusiipien kärkiväli 33–46 mm. Se on väritykseltään voimakkaanoranssi ja mustankirjava. Kirjoverkkoperhoselle on ominaista siipien tumma verkko-kuviointi, jonka rajaamina on oransseja ja vaaleankelertäviä laikkuja. Takasiiven alareunassa ei ole mustaa pisteriviä, minkä perusteella laji on erotettavissa sukulaisistaan, erityisesti punakeltaverkkoperhosesta (*Euphydryas aurinia*). Kirjoverkkoperhosen siipien alapinnat ovat oranssintiilenpunaiset.

Elinympäristö ja levinneisyys

Kirjoverkkoperhonen esiintyy Uudeltamaalta Keski-Suomeen ja Pohjois-Karjalaan ulottuvan linjan kaakkoispuolella. Laji on yhä varsin yleinen levinneisyysalueensa sisällä, vaikka kannanvaihtelut vuosien välillä ovat suuria. Laji saattaa olla taantumassa levinneisyysalueensa länsiosissa, mutta 2010-luvulla lajin kannat pysyivät kokonaisuutena vakaina. Kirjoverkkoperhosen tyypillisimpiä elinympäristöjä ovat tuorepohjaiset reheväkasvuiset metsäniityt ja avokallioiden reunamat, joilla kasvaa kangasmaitikkaa (*Melampyrum pratense*), joka on toukan pääasiällisin ravintokasvi Suomessa. Kirjoverkkoperhosia on tavattu myös villiintyneissä puutarhoissa sekä teiden rehevillä pientareilla.

Nykytila ja uhkatekijät

Suomella on erityisvastuu kirjoverkkoperhosen säilymisestä, sillä pääosa lajin kannoista Euroopan unionin alueella sijaitsee Suomessa. Lajin suojelutaso on nähtävästi nykyisellään suotuisa ilman erityisiä suojelutoimiakin. Suurin uhka kirjoverkkoperhosen esiinty-

miselle on sen elinympäristöjen umpeenkasvu. Nykyisin lajille soveliaat pienialaiset metsäniityt ovat pääosin metsänhakkuiden synnyttämiä. Kirjoverkkoperhonen näyttää selviytyvän siirtymällä umpeen kasvavilta hakkuuaukioilta uusille aukioille, joita metsätalous synnyttää. Kirjoverkkoperhosen esiintymistä Suomessa saattaa uhata metsänhoidossa ja maankäytössä laajemmin tapahtuvat muutokset. Laji on ilmeisesti hyötynyt metsäpaloista ja metsälaidunnuksesta, joita oli aiemmin nykyistä enemmän.

Hoitosuosituks

Lajille sopivia puoliavoimia ympäristöjä pitäisi vaalia. Muun muassa metsätaloudella voidaan vaikuttaa siihen, kuinka paljon metsien nuoria vaiheita tai muuten puoliavoimia metsäympäristöjä on tarjolla lajin elinympäristöiksi. Kirjoverkkoperhosen kantojen tilaa tulee seurata, jotta mahdollisten taantumien ilmetessä voidaan ryhtyä nopeisiin toimenpiteisiin lajin säilyttämiseksi.

Lähteet

- Kuussaari, M. & Heliölä, J. 2019: Maatalousympäristön päiväperhosseurannan vuoden 2018 tulokset. *Baptria* 44: 52-63.
- Marttila, O., Haahtela, T., Aarnio, H. & Ojalainen, P. 1990. Suomen päiväperhoset. Suomen Perhostutkijain Seura. Kirjayhtymä, Helsinki. S. 252–253.
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017. Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. Suomen Ympäristö 1. Ympäristöministeriö. 278 s. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4638-1>
- Somerma, P. 1997. Suomen uhanalaiset perhoset. Suomen ympäristökeskus, Suomen Perhostutkijain Seura, Helsinki. 336 s.